

Datum 2017-09-29
Diarienummer MN 2017-00132

Detaljbudget 2018

Miljönämnden 2017

1. Sammanfattning

Miljönämnden ska med sina insatser bidra till en hållbar regional utveckling i Västra Götaland. Regionutvecklingsuppdraget utgår från en helhetssyn på de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna, där alla tre är högt prioriterade och integrerade i varandra. Den regionala visionens horisontella perspektiv ”den gemensamma regionen, jämställdhet, klimatomställning, integration och internationalisering” genomsyrar allt arbete. Nämnder och kommittéer som arbetar med regional utveckling och kultur har tillsammans en unik genomförandekraft för att uppnå en hållbar utveckling och ett gott liv för invånarna i hela Västra Götaland.

Miljönämnden arbetar under 2018 enligt regionfullmäktiges antagna budget för Västra Götalandsregionen samt med tillväxt- och utvecklingsstrategin Västra Götaland 2020 (VG 2020). Utifrån budgetens strategiska mål ”Västra Götaland ska sträva efter det hållbara samhället med tillväxt av jobb och företag i hela regionen”, har miljönämnden valt följande mål och fokusområden:

Mål

- Klimatutsläppen från fossilbränsle i Västra Götaland samt verksamhetens direkta miljöpåverkan ska minska

Fokusområden

- Göra Västra Götaland till modell för hållbar landsbygdsutveckling och samspel stad/land
- Västra Götalandsregionen ska verka för att stärka innovationskraften i Västra Götaland
- Minska verksamhetens avfallsmängder och verka för cirkulära affärsmodeller samt skärpta miljökrav vid upphandlingar
- Bättre möjligheter till livsmedels- och energiproduktion samt stimulera ökad användning av biogas
- Utveckla Göteborgs botaniska trädgård för 2018.

Miljönämndens arbete med målet och fokusområdena beskrivs i kommande kapitel.

2. Mål och fokusområden

2.1 Västra Götaland ska sträva efter det hållbara samhället med tillväxt av jobb och företag i hela regionen

2.1.2 Göra Västra Götaland till modell för hållbar landsbygdsutveckling och samspel stad/land

- Genom programmet för Livsmedel och gröna näringar ska miljönämnden stödja åtgärder för en hållbar stads- och landsbygdsutveckling.
- Miljönämnden ska utreda förutsättningarna för ökade inköp av lokalt producerade livsmedel i offentlig sektor.
- För att öka samspelet mellan stad och land, stärka det lokala kretsloppet samt ta tillvara avfall och återföra näring till jordbruket genom biogödsel, stödjer miljönämnden samverkan och erfarenhetsutbyte mellan kommuner och verksamheter som jobbar för ökad insamling och bättre kvalitet på matavfall till biogasproduktion. Det sker genom programmet för Livsmedel och gröna näringar samt Kraftsamling Biogas.
- Inom ramen för programmet för Hållbar energi och bioinnovationer ska miljönämnden stödja insatser och samverkan som förbättrar förutsättningarna för en mer kostnads- och energieffektiv gårdsbaserad produktion av biogas och biogödsel. En första delansökan till Interreg Nordsjön som delvis fokuserar på att kostnadseffektivisera biogasproduktion är inlämnad tillsammans med bland annat vänskapsregionerna Östfold och Nordjylland. Om projektet beviljas medel kommer arbetet startas upp under senare delen av 2018.

2.1.4 Västra Götalandsregionen ska verka för att stärka innovationskraften i Västra Götaland

- Genom programmet Hållbara transporter, programmet Hållbar energi och bioinnovationer samt pågående Interreg-projektet Biogas2020 verka för nya innovationer som ökar konkurrenskraften för biogas och andra biodrivmedel jämfört med de fossila drivmedlen som idag är billigare. Det sker både inom teknikutveckling och inom affärsupplägg och riskspridningsmodeller.
- Inom ramen för programmet Hållbar energi och bioinnovation ska miljönämnden stödja insatser inom områdena förnybar elproduktion och smarta nät bland annat för att stärka innovationskraften inom byggnadsintegrerade solceller.
- Genom programmet Livsmedel och gröna näringar ska miljönämnden stödja miljöinriktade innovationer i små och medelstora bolag inom branschen.
- Miljönämnden ska inom programmet ”Cirkulärt mode och hållbara miljöer” arbeta för innovationer för en cirkulär ekonomi som gynnar västsvenskt näringsliv. Under 2018 kommer även insatser som bidrar till ökad kunskap och efterfrågan hos beställare/kunder att prioriteras.
- Miljönämnden ska bidra till ambitionen att Västra Götalandsregionen ska vara bland de ledande i Europa år 2018 på att använda innovation som verktyg i upphandling. Genom samarbete med inköpsverksamheten ska miljönämnden under 2018 fortsätta att identifiera lämpliga upphandlingar och bidra till att möjliggöra en process och ett kravställande som främjar innovativa och cirkulära gröna lösningar.

2.4 Klimatutsläppen från fossilbränsle i Västra Götaland samt verksamhetens direkta miljöpåverkan ska minska

I september 2017 beslutade Regionfullmäktige om en revidering av Klimatstrategi Västra Götaland. Beslutet innebär att takten i arbetet med att nå det regionala klimatmålet ska intensifieras genom en prioritering av arbetet. Processen med att ta fram ett nytt förslag har pågått sedan 2014, i bred dialog med identifierade aktörer i genomförandet och tillsammans med Länsstyrelsen. Klimatstrategin utgår ifrån fyra fokusområden med 12 tillhörande satsningar samt fyra arbetssätt. Arbetet med att nå ett fossiloberoende Västra Götaland 2030 ska tydligt bidra till ökad sysselsättning, utveckling i hela regionen och ett gott liv för invånarna.

Under 2018 kommer miljönämnden att särskilt prioritera insatser inom Klimatstrategin bland annat inom ramen för programmen för hållbar utveckling; Hållbara transporter, Livsmedel och gröna näringar, Hållbar energi och Bioinnovation, Hållbart mode och hälsosamma miljöer samt plattformen Biogas Väst. Insatser kommer ytterligare att stödjas av regionala och lokala utvecklingsmedel, statliga samt europeiska utvecklingsresurser.

Miljönämnden har ett samordnande och strategiskt ansvar för Västra Götalandsregionens interna miljöarbete och miljöplan 2017-2020 för att minska verksamhetens direkta miljöpåverkan. Miljöplanen är indelat i sju prioriterade miljöområden: Transporter, Energi, Produkter och Avfall, Livsmedel, Kemikalier, Läkemedel samt Medicinska gaser där miljönämnden har ett utökat ansvar att koordinera arbetet inom Produkter och Avfall och Kemikalier.

Under 2018 ska miljönämnden genom samverkan med inköpsorganisationen verka för att utveckla miljökraven inom de områden som är av särskild betydelse för att nå målen i miljöplanen samt initiera utvecklingsinsatser tillsammans verksamheten för att minska förekomsten av miljö- och hälsofarliga ämnen och bidra till en hållbar resursanvändning.

2.4.1 Minska verksamhetens avfallsmängder och verka för cirkulära affärsmodeller samt skärpta miljökrav vid upphandlingar

- Genom samverkan med Västra Götalandsregionens inköpsorganisation och nationellt ska miljönämnden verka för att utveckla miljökraven inom de områden som är av särskild betydelse för att nå målen i miljöplanen. Det sker främst genom deltagande i miljöprioriterade upphandlingar och genom utveckling av kravunderlag för att tillämpa i underliggande avtal för prioriterade produktområden, primärt inom målområde kemikalier samt produkter & avfall.
- Miljönämnden ska verka för utveckling av cirkulära och resurseffektiva flöden av produkter som Västra Götalandsregionens verksamheter använder med fokus på de prioriterade produktområdena: förbrukningsprodukter, inredning och textilier.
- Initiera och stötta förvaltningarna projekt som syftar till att minska verksamhetens matsvinn.
- Inom plattformen Biogas Väst lyfta fram satsningen på produktion och användning av biogas i Västra Götaland som ett konkret exempel som bidrar till en cirkulär bioekonomi genom att ha bäring på mer än en samhällsutmaning samtidigt, som minskad klimatpåverkan, ökad resurshushållning i livsmedelskedjan samt återföring av näringsämnen till marken.
- Inom programmet för ”Cirkulärt mode och hållbara miljöer” ska miljönämnden bidra till att skapa synergieffekter med verksamhetens behov och näringslivets utveckling

inom cirkulära möbel- och textilflöden. Samverkan med andra offentliga aktörer som kan bidra till ökad efterfrågan ska också utvecklas.

2.4.2 Bättre möjligheter till livsmedels- och energiproduktion samt stimulera ökad användning av biogas

- Genom programmet Livsmedel och gröna näringar initiera insatser för att Västra Götalandsregionen ska öka andelen inköpta livsmedel som producerats i den egna regionen.
- Under 2018 kommer miljönämndens satsning på plattformen för solceller ge kunskapsspridning inom området i Västra Götaland. Arbetet kommer ske inom ramen för handlingsprogrammet Hållbar energi och bioinnovation.
- Miljönämnden ska fortsatt söka stöd från Energimyndigheten för att driva noden för näringslivs- och affärsutveckling samt Power Väst för att kunna utveckla möjligheterna kring vindkraften i syfte med att få till en genomtänkt utbyggnad och en ökad sysselsättning.
- Genom Kraftsamling Biogas stötta den regionala plattformen Biogas Väst och driva på arbetet inom de utpekade områdena Biogas i tunga godstransporter, Fossiloberoende offentliga fordonsflottor, Biogas i kollektivtrafiken och Biogas inom andra användningsområden som sjöfarten samt processenergi och råvara i industrin. Miljönämnden ska under 2018 fortsätta dialogen med övriga berörda nämnder om möjligheten till ökad användning av biogas i VGRs egna fordon och transporter.
- Genom medverkan i det skandinaviska Interreg-projektet Biogas2020 och andra europeiska samarbeten växla upp VGRs insatser för utveckling och nya affärsupplägg längs biogasens värdekedja.

2.4.3 Utveckla Göteborgs botaniska trädgård

Det finns ett stort fokus på att utveckla Göteborgs botaniska trädgård från regionens sida. Arbetet pågår med viktiga ägarfrågor; som investeringar i nytt växthus och förbättrade möjligheter att ta sig till trädgården. Ansvar för uppdrag till Gröna Rehab flyttas från miljönämnden till personalutskottet från och med budgetår 2018. Gröna Rehab betraktas nu mer uttalat som en del av Västra Götalandsregionens rehabiliteringsinsatser för personalen. Inom ramen för fokusområdet har Göteborgs botaniska trädgårds roll som en viktig del av besöksnäringen lyfts fram i diskussioner med berörda nämnder. Det finns sannolikt samarbetsmöjligheter med andra nämnder och styrelser i regionen som skulle kunna förstärka botaniska trädgårdens utveckling.

3 Ekonomiska förutsättningar

3.1 Ekonomiskt resultat

Miljönämndens budget fördelas per verksamhetsområde enligt nedanstående tabell. Under tabellen följer kommentarer till de olika posterna.

Miljönämnden	Budget 2017 tkr	Budget 2018 tkr	Diff tkr
<i>Finansiering:</i>			
Övriga intäkter	2 650	2 650	0
Regionalt anslag	91 077	99 749	8 672
SUMMA INTÄKTER	93 727	102 399	8 672
VGR:s miljöplan	1 500	2 500	1 000
Projektmedel, *se p 1	25 155	30 066	4 911
VG2020 process, * se p 2	5 000	5 000	0
Verksamhetsbidrag	12 800	15 400	2 600
<i>Varav Västkoststiftelsen</i>	8 730	11 230	2 500
<i>Varav Energigården</i>	700	700	0
<i>Varav GAME</i>	420	420	0
<i>Varav Lokalproducerat i Väst</i>	1 950	1 950	0
<i>Varav Miljöbron</i>	400	400	0
<i>Varav Skolmatsakademin</i>	600	700	100
Göteborgs Botaniska trädgård	32 443	32 942	499
Medlemskap	150	150	0
Nämnd	1 379	1 407	28
Koncernkontoret	15 300	14 934	-366
SUMMA KOSTNADER	93 727	102 399	8 672
Varav övriga intäkter	-2 650	-2 650	
SUMMA BUDGET REGIONEN	91 077	99 749	8 672

p.1

Projektmedel	2017	2018	Diff
Klimatstrategin	7 000	10 500	3 500
Plattform för biogas	2 000	2 000	0
Västerhavsveckan	1 600	1 800	200
Göteborgspriset för hållbar utveckling	1 000	1 000	0
Övriga fria projektmedel	10 555	14 766	4 211
SUMMA	22 155	30 066	7 911

p. 2

VG2020 Process	2017	2018	Diff
Delregionala genomförandeplaner	4 000	4 000	0
Extern utvecklingsarbete	500	500	0
Information	500	500	0
SUMMA	5 000	5 000	0

Miljönämndens regionbidrag uppgår till 99,7 miljoner kronor (mnkr).

Regionbidraget är uppräknat med två procent för löne- och prisökningar. Som kompensation för att en enhetlig lägstanivå för friskvårdsbidrag införts i alla förvaltningar och bolag tillförs nämnden 12 tusen kronor som riktas till Göteborgs botaniska trädgårdar.

Miljönämnden tillförs 10 mnkr för ökade satsningar till Göteborgs botaniska trädgård, Väst kuststiftelsen, Miljöplan 2017-2020 och Klimat 2030.

Ramen för Grön Rehab på 3,1 mnkr flyttas 2018 från miljönämnden till regionstyrelsens personalutskott. Posten har tidigare år ingått i uppdraget till Göteborgs Botaniska trädgårdar.

På intäktsidan finns, utöver det regionala anslaget, även budgeterat 2,6 mnkr för intäkter i projekten Power Väst och Biogas.

Under rubriken VG2020 processen finns resurser samlade för delregionala genomförandeplaner, externt utvecklingsarbete samt för information.

3.2 Eget kapital

Miljönämnden planerar inte att använda eget kapital 2018.

3.3 Investeringar

Miljönämnden har inga investeringar.

4 Fördjupad rapport till egen nämnd/styrelse

4.1 Inledning

Miljönämnden ska med sina insatser bidra till en hållbar regional utveckling i Västra Götaland. Regionutvecklingsuppdraget utgår från en helhetssyn på de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna, där alla tre är högt prioriterade och integrerade i varandra. Nämnder och kommittéer som arbetar med regional utveckling har tillsammans en unik genomförandekraft för att uppnå en hållbar utveckling och ett gott liv för invånarna i hela Västra Götaland.

4.2 Ett kraftfullt miljöarbete

A. Minskad klimatpåverkan från egna verksamheten

Miljönämnden har ett samordnande och strategiskt ansvar för Västra Götalandsregionens interna miljöarbete och miljöplan 2017-2020 för att minska verksamhetens miljöpåverkan. Det innebär att nämnden har ansvar för att föreslå miljömål samt att ta andra miljöstrategiska initiativ. Miljönämnden ansvarar för uppföljningen av miljöplanen i samband med årsredovisningen och ger förslag på eventuella korrigerande åtgärder för att målen ska nås inom perioden. Miljöplanen är indelat i sju prioriterade miljöområden: Transporter, Energi, Produkter och Avfall, Livsmedel, Kemikalier, Läkemedel samt Medicinska gaser där miljönämnden har ett utökat ansvar att koordinera arbetet inom Produkter och Avfall och Kemikalier. Inom dessa områden ansvarar miljönämnden för flera utvecklingsprojekt och har en viktig roll i att utveckla miljökravställandet i upphandlingsprocessen tillsammans med inköpsorganisationen.

Västra Götalandsregionen har en mängd produkter som flödar genom organisationen varje dag. Stort fokus för miljöarbetet är att bygga hållbara cirkulära flöden för de produkter som används i VGRs verksamheter.

Ett hållbart cirkulärt flöde innebär verksamhetsutveckling i form av att rätt mängd och rätt produkter används, tillsammans med krav på nya produkter vid inköp som leder till utfasning eller undvikande av skadliga kemikalier och ökad andel förnybar och hållbart producerad råvara. För att nå detta krävs kunskap om hur produkterna används i verksamheterna, hur marknaden för produkterna ser ut, vilka krav på produkten som ställs vid upphandling etc. Under 2018 kommer de extra resurser som miljönämnden tillför i budgeten läggas på produkter inom områdena byggvaror, textilier och inredning.

Detta ska göras genom utredning för att ta fram ett nuläge och en målbild för cirkulära och hållbara flöden av byggvaror, textilier och inredning, test- och demoprojekt samt stöd i inköpsprocessen.

Inom klimatområdet ska miljönämnden under 2018 genomföra ett antal satsningar som stöd till de egna verksamheterna. Miljönämnden ska fortsätta stimulera och stödja ökad elektrifiering och användning av biogas i regionens egna fordon. De egna verksamheterna ska få stöd i arbetet med att minska den verksamhetsrelaterade elförbrukningen och måltidsverksamheterna i arbetet med att minska klimatpåverkan från måltider. Miljönämnden ska vidare ta fram ett kunskapsunderlag för åtgärder som syftar till minskad klimatpåverkan från medicinska gaser samt ansvara för att ta fram en generell beräkning för den totala klimatpåverkan för Västra Götalandsregionen som organisation, vilket inkluderar både direkta och indirekta utsläpp.

Miljönämnden ska också fortsättningsvis vara delaktiga i projekt och satsningar för nya biobaserade material till produkter som används i regionens verksamheter. Övrigt ska miljönämnden initiera projekt och sprida goda exempel som har till syfte att minska regionens totala avfallsmängder.

B. En fossiloberoende region

Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om

Regionfullmäktige tog i september 2017 beslut om en revidering av Klimatstrategi Västra Götaland. Beslutet innebär att takten i arbetet med att nå det regionala klimatmålet ska intensifieras och det ska ske genom en prioritering av arbetet. Processen med att ta fram ett nytt förslag har pågått sedan 2014, i bred dialog med identifierade aktörer i genomförandet och tillsammans med Länsstyrelsen. Kriterierna som användes i framtagandet var potentialen att minska utsläppen av växthusgaser räknat i ton koldioxidekvivalenter, regional tillväxt och regional rådighet.

Klimatstrategin utgår ifrån fyra fokusområden med 12 tillhörande satsningar. Dessa är; hållbara transporter, klimatsmart och hälsosam mat, förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster samt sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler. För att skapa kraft i omställningsarbetet ska varje satsning genomsyras av de fyra arbetssätt som på olika sätt stimulerar samhällsförändring och där ett regionalt ledarskap kan göra en tydlig skillnad. Arbetssätten handlar om att Västra Götaland ska vara föregångare, klimatplanera för framtidens samsstruktur, investera i testarenor och innovationer som bidrar till utveckling och jobb samt utveckla attraktiva samhällen där det är lätt att göra rätt. Genomförandet av Klimatstrategin kommuniceras under namnet Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om.

Under 2018 kommer arbetet med att initiera och genomföra insatser inom fokusområden, satsningar samt arbetssätt påbörjas i fortsatt dialog med externa aktörer. Genomförandet av Klimat 2030 stöds av program och insatser som tas fram inom området regional utveckling samt klimatarbetet i Västra Götalandsregionens egna verksamheter. Ett Klimatråd Västra Götaland kommer att bildas i syfte att utgöra en samlande kraft och en gemensam röst för klimatarbetet i regionen. Det strategiska kommunikationsarbete som har påbörjats kommer att fortgå och utvecklas med en starkare koppling till genomförandet av Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om. Arbetet med att nå ett fossiloberoende Västra Götaland 2030 ska tydligt bidra till ökad sysselsättning, utveckling i hela regionen och ett gott liv för invånarna.

Hållbar energi och bioinnovation

Programmet för hållbara energi och bioinnovation drivs gemensamt av regionutvecklingsnämnden och miljönämnden. Programmet stöttar forskning och utveckling samt test och demonstration där VGR tillsammans med andra offentliga och privata aktörer samverkar kring de lösningar som behövs för att ställa om till ett hållbart energisystem. Lösningar innefattar insatser inom förnybar elproduktion, produktion av förnybara bränslen, smarta nät, och energieffektivisering inom industrin och bostäder & service.

Västra Götalandsregionen har under första kvartalet av 2018 Energimyndighetens uppdrag att vara nod för näringslivs- och affärsutveckling inom förnybar energi. Tidigare har detta uppdrag enbart gällt vindkraft, nu sker en breddning även till andra områden. Regionen kommer att fortsatt söka stöd från Energimyndigheten för att driva noden för näringslivs- och affärsutveckling (100%) samt Power Väst (50%) för att kunna utveckla möjligheterna kring vindkraften.

Biobaserad samhällsekonomi är ett område som återfinns inom flera handlingsprogram, till exempel hållbar energi, hållbara transporter och livsmedel och gröna näringar. Inom ramen för programmet hållbar energi kommer en fortsatt stöttning ske av utveckling av biobaserade bränslen och material med särskilt fokus på kemi- och materialindustrin. Under 2018 kommer regionen även ingå i ett regional bioekonominätverk.

Under 2018 kommer en fortsatt satsning på byggande i trä att ske, delvis i samarbete med närliggande regioner. Fokus ligger i första hand på flervåningshus samt offentliga lokaler. Både näringslivsstimulans av träindustrin och ökning av beställarkompetens hos offentliga aktörer kommer prioriteras under 2018.

Inom området förnybar energi kommer under 2018 en utökad satsning på solex prioriteras samt en fortsatt utveckling av biodrivmedelproduktion medan de fortsatta satsningar på havsbaserad vind- och vågkraft behöver hitta nya former. Den ökade elproduktionen från småskaliga och väderberoende produktionsmetoder, så kallad intermittent kraft, kräver ökade satsningar på distribution och lagring av energi. Där finns ett ökat intresse för stationära bränsleceller och ”power-to-gas/liquid” som möjliga utvecklingsområden samtidigt som återvinning av batterier bör studeras. Miljönämnden tillsammans med regionutvecklingsnämnden stöder fortsatt arbete inom smarta energinät som är en förutsättning för en hållbar energiförsörjning i Västra Götaland.

Hållbara transporter

Med effektivare teknik, mer förnybara drivmedel, smartare lösningar för logistik men också nya vanor, kan vi skapa både mer långsiktigt hållbara transporter och chans till nya jobb i Västra Götaland.

Programmet för hållbara transporter avser hela transportområdet och ska bidra till att nå regionala mål om en fossiloberoende region och nationella mål om en fossiloberoende fordonsflotta. Programmet drivs i samverkan mellan regionutvecklingsnämnden, kollektivtrafiknämnden och miljönämnden.

Miljönämndens kommer under 2018 framförallt att arbeta med projekt och åtgärder som bidrar till att antalet fordon med förnybara, hållbara drivmedel inklusive el ökar. Här är samarbetet med kommunalförbunden och kommunerna centralt.

Projekt inom transportområdets fyra satsningar i arbetet Klimat 2030 kommer också att prioriteras.

Biogas

Kraftsamling Biogas 2017-2020 anger mål och inriktning för miljönämndens satsningar på ökad produktion och användning av biogas i Västra Götaland. Kraftsamlingen omfattar att:

1. Stötta plattformen Biogas Väst för aktörssamverkan och erfarenhetsutbyte mellan kommuner, energibolag, jordbruksföretag, fordonsindustri, drivmedelsföretag, forskare, länsstyrelsen, VGR med flera.
2. Bedriva påverkansarbete och strategisk samverkan med andra regioner.
3. Initiera och stötta regionala utvecklingsinsatser som driver på biogasutvecklingen.
4. Föra dialog om användningen av biogas i Västra Götalandsregionens egna verksamheter med ansvariga nämnder/styrelser.

För att stimulera fler användare av biogas stöttas initiativ bland annat inom biogas till tunga lastbilar och biogas som processenergi inom industrin. Samtidigt är det viktigt att se

biogassystemet som ett praktiskt exempel på cirkulär ekonomi här och nu där de bredare samhällsnyttorna värderas. Det sker bland annat genom att fortsätta underlätta för kommuner som vill öka insamlingen av matavfall till biogas och biogödsel. Det sker också genom att utveckla lantbrukets potential som energiproducenter med minskad klimatpåverkan från gödselhanteringen och ökad återföring av näringsämnen till odlingsmarken som andra positiva effekter.

Det samarbete som sedan flera år finns med Region Skåne för att verka för långsiktiga spelregler på nationell nivå, har utökats med fler regioner. Påverkansarbetet fortsätter med egna och gemensamma aktiviteter under 2018 för att förbättra förutsättningarna för det lokala biogassystemet.

Under 2018 avslutas interreg-projektet Biogas 2020 där VGR är partner tillsammans med 30-talet skandinaviska aktörer. Projektet förväntas bidra till flera nya skandinaviska samarbeten och projekt. Samarbeten och utbyten med regioner även i övriga Europa fortsätter under 2018 för att växla upp VGRs insatser för utveckling och nya affärsupplägg längs biogasens värdekedja.

C. Hållbar produktion och konsumtion

Programmet för cirkulärt mode och hållbara miljöer

Ambitionen med programmet är att Västsverige ska bli en attraktiv arena för affärsutveckling inom cirkulära affärsmodeller inom textil- och möbelbranschen för att skapa innovationer, ökad sysselsättning och minskad miljöpåverkan.

Prioriterade områden är:

- Produkt- och affärsutveckling för en cirkulär ekonomi
- Kompetensutveckling och innovationer för framtidens hållbara miljöer
- Hållbar handel

Flera projekt inom produkt- och affärsutveckling inom cirkulär ekonomi är igång. Ambitionen för 2018 är att knyta ihop dessa i en gemensam plattform för textil- och möbelbranschen. Den ska bidra till att sprida kunskap och underlätta för ännu fler företag att bli en del i den cirkulära värdekedjan.

Under 2018 kommer insatserna inom kompetensutveckling samt hållbar handel att prioriteras. Målsättningen är att öka medvetenheten hos beställare och kunder och koppla det till aktiviteter och insatser som underlättar en ökad efterfrågan och inköp av giftfria och cirkulära produkter/tjänster. Det är också viktigt att utveckla material som bidrar till mindre miljöpåverkan av hälso- och miljöskadliga ämnen.

Nätverket för en giftfri förskola, där Västra Götalandsregionen koordinerar kommunerna för att minska andelen hälso- och miljöskadliga ämnen, kommer att fortsätta under 2018. Medverkan kommer också att ske i nationella initiativ inom textil- och möbelbranschen.

Livsmedel och gröna näringar

Miljönämnden och regionutvecklingsnämnden driver gemensamt programmet för Livsmedel och gröna näringar. Genom att arbeta med hållbara livsmedelskedjor – från jord till bord – bidrar regionens insatser till sysselsättning, landsbygdsutveckling, miljöutveckling och integration, där miljönämndens fokus ligger på miljöutveckling.

I Västra Götaland 2030 har omställning av produktion av livsmedel och matkonsumtion pekats ut som prioriterat område. Miljönämndens insatser under 2018 kommer i första hand inriktas på åtgärder som bidrar till klimatomställningen. Miljönämnden ska:

- Verka för fossiloberoende lantbruk med minskad klimatpåverkan genom att erbjuda processtöd
- Ge kunskapsstöd till viktiga aktörer i livsmedelskedjan för att minska matsvinnet
- Främja mer klimatsmarta och hälsosamma matvanor genom att det blir mer vegetariskt på tallrikarna, med växling från hög andel animaliskt till mer vegetariskt protein.
- Prioritera insatser för tillämpning av delningsekonomi på nya sätt inom livsmedelssektorn.

Hållbar stads- och landsbygdsutveckling

Satsningar på biogasproduktion stärker det lokala kretsloppet genom att ta tillvara avfall, ger ökad resurshushållning i livsmedelskedjan och återföra näring till jordbruket genom biogödsel. Miljönämnden vill stötta kommunerna för att så mycket som möjligt av det matavfall som uppstår samlas in för produktion av biogas och biogödsel. Förutsättningarna behöver samtidigt stärkas för gårdsbaserad energiproduktion och att utnyttja potentialen i gödsel och andra restprodukter från lantbruket till biogas. På lokal nivå finns exempel på hur det bidrar till en levande landsbygd, arbetstillfällena och andra samhällsekonomiska effekter.

D. Lyft fram friluftsliv och främja biologisk mångfald

Göteborgs botaniska trädgård

Att ”Utveckla Göteborgs Botaniska trädgård” är ett fokusområde i regionfullmäktiges budget. Miljönämnden tog under 2016 ett inriktningsbeslut för långsiktig inriktning för Göteborgs botaniska trädgård. Miljönämndens uppdrag till Göteborgs botaniska trädgård 2018 baseras på denna långsiktiga inriktning:

- Göteborgs botaniska trädgård ska ha en så hög standard på växksamlingarna och en tillgänglighet som möjliggör forskning och kvalificerad utbildning.
- Göteborgs botaniska trädgård ska nå barn och unga i hela Västra Götaland
- Botaniska trädgården ska vara en angelägenhet för hela Västra Götaland.
- Göteborgs botaniska trädgårds unika verksamhet ska vara en del av besöksnäringen i Västra Götaland

Miljönämnden får en förstärkt budget 2018 där Göteborgs botaniska trädgård har prioriterats. Det finns sannolikt intresse från andra nämnder, styrelser och kommittéer i regionen samt externa aktörer som skulle kunna förstärka botaniska trädgårdens utveckling.

Västkuststiftelsen

Västkuststiftelsen skapar goda förutsättningar för det rörliga friluftslivet genom att förvalta naturskyddade områden. Skötselinsatser krävs för att bevara den biologiska mångfalden i reservaten. Västkuststiftelsen arbetar med att öka tillgängligheten till naturområden i Västra Götaland och medverkar till att fler blir uppmärksammade på den biologiska mångfaldens betydelse och naturens betydelse för hälsan.

Västra Götalandsregionen, Region Halland och Göteborgsregionens kommunalförbund är huvudmän för Västkuststiftelsen. Under 2016 startade stiftarna en gemensam diskussion om Västkuststiftelsens inriktning med målet att ge tydligare, långsiktiga uppdrag till stiftelsen.

Miljönämnden får en förstärkt budget 2018 där Västkuststiftelsen har prioriterats. Det finns sannolikt intresse från andra nämnder, styrelser och kommittéer i regionen samt externa aktörer som skulle kunna förstärka Västkuststiftelsen utveckling.

Västerhavsveckan

2018 kommer Västerhavsveckan att arrangeras för tionde gången. Miljönämnden arbetar genom Västerhavsveckan för att väcka intresse för havsmiljöfrågorna och för att öka kunskap och engagemang hos allmänheten för Västerhavet som resurs för utvecklingen i Västra Götaland. Antalet medarrangörer har ökat varje år och är nu uppe i ca 100 stycken. Västerhavsveckan har en tydlig miljöprofil. 2018 kommer en utvidgning att ske med vänregionerna i Norge och Danmark.

E. Verksamhetsbidrag

Lokalproducerat i Väst

Stödet för närproducerade livsmedel fortsätter genom Lokalproducerat i Väst, som är ett resurscentrum för småskalig livsmedelsförädling. De mindre förädlingsföretagen erbjuds utvecklingsstöd och hjälp att hitta vägen till marknaden. Lokalproducerat i Väst startades 2007 som ett gemensamt initiativ av Västra Götalandsregionen och länsstyrelsen. Tio år senare är det ett väletablerat företagsnätverk. Under hösten 2017 genomförs en översyn av styrning och ledning av verksamheten. Lokalproducerat i Väst ser en trend att en ökande andel av de nystartade företagen väljer att satsa på ekologisk produktion. Det är ett svar på den ökande efterfrågan och miljöaspekter integreras allt mer i rådgivningen till företagen. Under 2018 ska samverkan med andra aktörer inom integrationsområdet öka.

Skolmatsakademien

I Västra Götaland 2020 framhävs den offentliga sektorns möjligheter att utveckla hållbara lösningar inom livsmedelssektorn. Skolmatsakademien (där 50 kommuner och stadsdelar medverkar) har uppdraget att stödja kommunerna i arbetet att minska matsvinnet, öka andelen ekologiska livsmedel och att utveckla mer klimatsmarta menyer. Skolmatsakademien ska bidra till att offentliga måltidsverksamheter kan bli första arbetsplatsen för många nyanlända som vill satsa på en framtid i branschen. Under 2018 sätts också fokus på skolmåltidens betydelse för studieresultat.

Energigården

Under 2018 ska Energigården fortsatt vara en pådrivande kraft för att främja hållbart lantbruk. Energigården ska vara en plattform för samverkan mellan energiaktörer som berör lantbruket, något som kommer kunna förstärkas under 2018 genom sammankopplingen med arbetet inom Klimat 2030. Energigården ska använda olika aktörers kompetenser, vara katalysator och få till stånd aktiviteter som utan samordning inte skulle ha skett.

Miljöbron

Miljöbron kommer under 2018 fortsätta arbeta för ökat samarbete mellan högskola och näringsliv och öka kompetensen hos studenter och företag i de orter där Miljöbron verkar. Detta bidrar till att fler akademiker erbjuds arbete på studieorten eller i närheten och att företagens lönsamhet ökar. Miljöbron ska även fortsätta utveckla de tematiska projekten och återinföra uppsatstävlingen X-race under 2018 samt utöka samarbetet med övriga aktörer inom innovationssystemet som till exempel Johanneberg Science Park, Drivhuset med flera.

GAME

Göteborg Action for Management of the Environment (GAME) består idag av över 400 västsvenska aktörer. Västra Götalands miljönämnd stöder GAME för att det idag

är ett bra fungerande nätverk mellan näringslivs- och samhällsaktörer samt forskningsmiljöer med fokus på att Västra Götaland ska nå energi- och klimatmålen fram till år 2020 och fossiloberoende 2030.

Göteborgspriset för hållbar utveckling

Göteborgspriset för hållbar utveckling delas varje år ut till personer eller organisationer som gör betydelsefulla förändringar för en hållbar värld. Göteborgsprisets kansli flyttas från 2018 till Göteborgs miljövetenskapliga centrum. Västra Götalandsregionen stöttar Göteborgspriset för hållbar utveckling med 1 miljon kronor årligen och företräds i styrelsen av miljönämndens ordförande samt i referensgrupp för genomförandet av en representant från miljöavdelningen. Priset ger möjlighet att lyfta lokala och regionala goda exempel och sätta dem i ett globalt sammanhang. Priset delas ut i samverkan mellan Göteborgs Stad, Västra Götalandsregionen och nio företag.